

21 054

Enige bepalingen van internationaal privaatrecht met betrekking tot het zeerecht en het binnenvaartrecht

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG

Ontvangen 13 januari 1993

Op twee onderdelen van het voorstel heeft de commissie nog behoefte aan nadere toelichting. Dat betreft dan de artikelen 2 en 3.

Artikel 2

Met betrekking tot artikel 2 blijft de commissie een voorkeur hebben voor de formulering «toen zich de feiten voordeden waarop het zakelijk recht wordt gebaseerd» boven «toen het betreffende recht ontstond». Haars inziens ziet de laatste formulering slechts op de situatie, waarin het gepretendeerde recht is ontstaan, niet op die waarin dat recht niet is ontstaan. Ik wil er echter op wijzen, dat, waar naast ontstaan en niet-ontstaan van het zakelijk recht een derde mogelijkheid ontbreekt, de door mij gehanteerde formulering geen onduidelijkheid laat bestaan over het recht waaraan het niet-ontstaan moet worden beoordeeld. De door mij in dit artikel gekozen formulering is in het internationaal privaatrecht in het geheel niet ongebruikelijk; moge ik daartoe wijzen op artikel 8, eerste lid, van het EG Verdrag van 19 juni 1980 inzake het recht dat toepasselijk is op verbintenissen uit overeenkomst, Trb. 1980, 156. Dat artikel bepaalt dat het bestaan en de geldigheid van een overeenkomst wordt bepaald door het recht dat ingevolge het Verdrag toepasselijk zou zijn, indien de overeenkomst geldig zou zijn.

In de memorie van antwoord gaf ik te kennen dat naar het mij voorkwam de woorden «toen het betreffende recht ontstond» en «toen zich de feiten voordeden waarop het zakelijk recht wordt gebaseerd» naar éénzelfde tijdstip verwezen. De tweede formulering mist echter voldoende duidelijkheid om in een wetstekst te worden opgenomen en leidt in versterkte mate aan het euvel dat de commissie wenst te bestrijden. Immers zijn de feiten waarop het zakelijk recht wordt gebaseerd in het algemeen tenminste een overeenkomst tot vestiging van een zakelijk recht en een registratie van dat recht. Indien overeenkomst en registratie plaatsvinden in een periode waarin het schip in een en dezelfde Staat is geregistreerd dan levert de vraag of zich beide feiten voordeden of niet geen grotere of geringere problemen op dan in de in mijn voorstel gegeven formulering; de beoordeling van het bestaan van deze rechtsfeiten is evenzeer een rechtsvraag als die naar het ontstaan

van het zakelijk recht. Indien echter tussen het moment van het sluiten van de overeenkomst tot vestiging van het zakelijk recht en het moment van registratie de teboekstelling van het schip wordt gewijzigd van Staat A naar Staat B, geeft de formulering «toen zich de feiten voordeden waarop het zakelijk recht wordt gebaseerd» onduidelijkheid over het moment van beoordeling van deze feiten, welke onduidelijkheid niet bestaat in de formulering «toen het betreffende recht ontstond».

Artikel 3

De opmerkingen van de commissie met betrekking tot artikel 3 stellen mij in de gelegenheid mijn visie nader te adstrueren. Zie ik het goed dan neemt de commissie eenzelfde zienswijze in als ik in de memorie van antwoord heb gegeven. Dat wil zeggen dat de vragen of een vordering uit overeenkomst bestaat en of zij op het schip verhaald kan worden onderworpen zijn aan het recht dat de overeenkomst beheerst, terwijl de vraag of een aldus als bestaand aangemerkte vordering bij verhaal een recht van voorrang toekomt afhangt van het bevestigende antwoord van zowel het recht dat op de overeenkomst beheerst als het recht van teboekstelling. Aan laatstgenoemde wet dient ook de nadere regeling van het voorrecht (omvang, rangorde, gevolgen) ontleend te worden (behoudens de bijzondere regel van de laatste zin van het tweede lid van dit artikel). Binnen deze regeling ligt ook de werking van artikel 8:217 lid 1 BW, en in het bijzonder de daarin neergelegde regel dat een tegen een vervoerder onder cognossement gerichte vordering bij voorrang verhaalbaar is op het schip. De vraag of in een internationale casus de hier bedoelde vordering verhaalbaar is op een schip wordt primair bepaald door het recht dat op de vervoerovereenkomst van toepassing is. Geeft dat rechtsstelsel in de relatie ladingbelanghebbende-vervoerder een recht van voorrang op het schip, dan bepaalt vervolgens het recht van teboekstelling van het schip of die vordering ook jegens anderen op het schip verhaald kan worden en bij dat verhaal voorrang heeft en zo ja welke en in welke omvang (overigens binnen de grens van artikel 3, tweede lid, laatste zin). Artikel 8:217 BW moet in het licht van deze beide verwijzingsregels worden gezien. Is Nederlands recht van toepassing op de vervoerovereenkomst dan heeft de cognossementhouder jegens de vervoerder het recht zijn vordering in de zin van artikel 8:217 te verhalen op het schip. Of de vordering vervolgens ook jegens anderen op het schip verhaald kan worden, en of deze vordering daarbij voorrang heeft en in welke mate wordt bepaald door het recht van de Staat van teboekstelling op het moment van faillissement of uitwinning. Staat het schip in Nederland te boek dan zullen verhaalbaarheid, omvang en rangorde bepaald worden overeenkomstig artikel 8:217 BW, staat het schip elders te boek dan wordt de omvang en de rangorde door een ander recht bepaald. Tenslotte wil ik er voor de goede orde op wijzen, dat de tenuitvoerlegging van de aldus op het schip bevoorrechte vordering beheerst wordt door in het bijzonder de dwingendrechtelijke bepalingen van het recht van de plaats van executie.

De Staatssecretaris van Justitie,
A. Kosto